

OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA O'QUV JARAYONLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISHNING SAMARALI METODLARINI O'RGANISH

Begijonov Nurmuxammad Baxtiyojon o'g'li

Andijon davlat universitetining Pedagogika Instituti magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6727779>

Annotatsiya. Maqolada maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyachisi bugungi kunda raqamli texnologiyalar bilan yanda yaqindan ishlashiga doir ma'lumotlar berib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Kompyuter, raqamli aborogen, raqamli immigrant, mobil telefon aloqalari, raqamli musiqa playerlar.

ИЗУЧЕНИЕ ЭФФЕКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМУ ПРОЦЕССУ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ НА БАЗЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация. В статье представлена информация о том, как воспитатель дошкольного образования скоро будет работать с цифровыми технологиями сегодня.

Ключевые слова: Компьютер, цифровой абориген, цифровой иммигрант, подключение к мобильному телефону, цифровые музыкальные плееры.

STUDYING EFFECTIVE METHODS OF TEACHING THE EDUCATIONAL PROCESS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS ON THE BASIS OF DIGITAL TECHNOLOGIES

Abstract. The article provides information on how the preschool educator will soon work with digital technologies today.

Key words: Computer, digital aborogen, digital immigrant, mobile phone connections, digital music players.

KIRISH

Bugungi kunda mamalakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli ishlar samarasi o'laroq talim, fan, jamiyat, qonun ustuvorli, insonlar huquq va erkinliklari tobora yuksaklarga ko'tarilmoqda. xalqimizning munosib hayot kechirishi, jaxon talablari darajasida ta'li olishi va kasb egallashi, fuqorolarimizning bunyotkorlik salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun barcha zarur shart-sharoitlar yaratib kelinmoqda. Yaratilayotgan sharoylarda kelib chiqib, 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'grisida"gi va 2019-yil 16-dekabrdagi "Maktabgacha talim va tarbiya" to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi qonunlariga, 2022-2026-yillarga mo'ljallangan "Yangi o'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi prezidentining 2017-yil 26-sentabrdagi "Pedagog kadrlarni tayyorlash, xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash chora tadbirlari" to'g'risidagi qaroriga muvofiq, ta'lim bosqichining uzluksizligi va izchilligini ta'minlash, ta'lim jarayoniga zamonaviy raqamli texnologiyalar joriy etish bilan talim sifatini oshirish, davlat ta'lim standartlarini kompetentsiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish, o'quv metodik majmuolarni elektron shaklini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etishni taqazo qiladi. Yangi O'zbekistonda ta'limning asosiy maqsadi jamiyat va davlat uchun har tomonlama rivojlana, jamiyatga, mehnat faoliyatiga ijtimoiy moslashuvchan, o'z ustida tinmay ishlay oladigan, raqamli texnologiyalardan oqilona foydalana oladigan yetug shaxsni tayyorlashdan iboratdir.

Demak har tomonlama rivojlangan ertangi kunimizning tayanchi bo'lgan kelajak avlodni tarbiya qilishda ulkan xissa qo'shayotgan tarbiyachilarning bugungi xayotimizda o'zni beqiyosdir, bolalar tarbiyasida tarbiyachining raqamli kompetentlik darajasi muxim ahamiyat kasb etadi. Kompetentlik tushunchasi ta'lim sohasiga psixologik izlanishlar natijasida kirib kelgan. Shu sababli kompetentlik «noan'anaviy vaziyatlar, kutilmagan hollarda mutaxassisning o'zini qanday tutishi, muloqotga kirishishi, raqiblar bilan o'zaro munosabatlarda yangi yo'l tutishi, noaniq vazifalarni bajarishda, ziddiyatlarga to'la ma'lumotlardan foydalanishda, izchil rivojlanib boruvchi va murakkab jarayonlarda harakatlanish rejasiga egalik»ni anglatadi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Kasbiy kompetentlik – mutaxassis tomonidan kasbiy faoliyatni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarning egallanishi va ularni amalda yuqori darajada qo'llay olinishi bolsa raqamli kompetentlik – axborot muhitida zarur, muhim, kerakli, foydali ma'lumotlarni izlash, yig'ish, saralash, qayta ishlash va ulardan maqsadli, o'rinli, samarali foydalanish Shu bilan birga, yoshlarda davr talabidan kelib chiquvchi yangi masala va muammolarni yechish uchun zarur bo'ladigan sifatlarni shakllantirishdir. pedagogik faoliyat sohasining ustuvor vazifasi hisoblanadi. Buning uchun avvalo bolajak tarbiyachi pedagog o'zida yangicha bugungi sharoitida ta'lim-tarbiya bilim berish, o'zgarib boruvchi mehnat va hayot sharoitlariga muvofiq ijodiy faoliyat bilan shug'ullana olish ko'nikmalari tarkib topgan bo'lishi lozim. Shu nuqtai-nazardan respublikamizning birinchi rezidenti I.A.Karimov "Tarbiyachilarning o'ziga zamonaviy bilim berish, ularning ma'lumotini, malakasini oshirish kabi paysalga solib bo'lmaydigan dolzarb masalaga duch kelmoqdamiz. Mening fikrimcha, ta'lim – tarbiya tizimini o'zgartirishdagi asosiy muammo shu yerda. Pedagog bolalarimizga zamonaviy bilim bersin, deb talab qilamiz. Ammo zamonaviy bilim berish uchun, avvalo, murabbiyning o'zi ana shunday bilimga ega bo'lishi kerak".- deb ta'kidlaydi. Respublikamizda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohatlarda oliy ta'lim muassasalari pedagog kadrlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishga doir O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 apreldagi "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmon, 2017 yil 27 iyuldagi "Oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot tarmoqlari va sohalarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi hamda 2018 yil 5 iyundagi "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorlaridagi belgilangan vazifalardan kelib chiqqan holda ilmiy tadqiqot ish rejalarimizni belgilab oldik. Kasbiy kompetentlik, jumladan, oliy ta'lim muassasalari pedagogik kadrlarning kasbga tayyorlash, ularda pedagogik sifatlari va ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy hamda amaliy masalalariga olimlarimizdan N.N.Azizxodjayeva, U.Sh.Begimqulov, U.I.Inoyatov, U.Tolipov, Sh.Sharipov, F.Yuzlikev, Yu.Asadov va R.Jurayevlar ishlarida yoritilgan. Pedagog kadrlarni kasbiy kompetentligini shakllantirish va rivojlantirishda ularning umumiy tayyorgarligi hamda kadrlarni qayta tayyorlash, malakasini oshirish jarayonlarida kasbiy kompetentlikni takomillashtirish muammolari esa, Sh.Mardonov, M.Mirsoliyev, Ya.Xaydarov, X.Ibragimov va boshqalar tomonidan ilmiy tadqiq qilingan. Respublikamizda ta'lim tizimini birinchi bosqichi maktabgacha ta'lim tashkilotlari pedagog tarbiyachilarning innovatsion faoliyatini ta'minlash, oila bilan hamkorlikda bolalarni milliy qadriyatlar

asosida tarbiyalash, 6-7 yoshli bolalarni umumo'rta maktabga tayyorlash masalalari A.Sulaymonov, G.Amirova, F.Qodirova, M.Abdullayeva, B.Djurayeva, M.Tolipov, T.Usmonxujayev, X.Meliyev, Sh.Sodiqova, M.Normurodova, S.Raximova tomonidan ilmiy-nazariy jihatdan yoritilgan.

TADQIQOT NATIJALARI

Yuqorida aytib o'tilganidek, so'nggi yillarda bitiruvchilar malakasini oshirish kelajakdagi kasbiy kompetentsiya tushunchasi bilan bog'liq. Ta'limni modernizatsiya qilish sharoitida kasbiy kompetentsiyani kelajakdagi tarbiyachilarni tayyorlash sifatining ajralmas ko'rsatkichi sifatida tushunish kerak, bu ma'lum bir bilim va ko'nikmalar to'plami bilan emas, balki shaxsning olgan bilim va tajribasini qo'llash qobiliyati bilan belgilanadi. muayyan vaziyatda. Tarbiyachining kasbiy kompetensiyasi turli kompetensiyalarni, jumladan, axborot kompetensiyasini ham o'z ichiga oladi. Zamonaviy sharoitda ma'lumki, tarbiyachining axborot kompetensiyasi uning kasbiy kompetensiyasini bir butun sifatida belgilaydi. Tarbiyachi sohasidagi hujjatlar va nashrlarning asosiy turlarini, ilmiy-pedagogik ma'lumotlarning kanallari va manbalarini, hujjatlarni analitik va sintetik qayta ishlash usullarini, qidiruv tillarini, kutubxonalar va ma'lumotlar bazalarini bilishi kerak. U bibliografik kataloglar, indekslar va fayllardan foydalana olishi, kitob va lug'atlarning tuzilishini tushuna olishi, ma'lum mavzu bo'yicha bibliografiya tuza olishi, kompyuter yordamida masala bo'yicha faktik yoki bibliografik ma'lumotlar bazasini yaratishi kerak. Bundan tashqari, ta'limni axborotlashtirish sharoitida tarbiyachi-pedagog raqamli texnologiyalardan yaqnidan foydalana olishi kerak,

MUHOKAMA

Bo'lajak tarbiyachining axborot kompetensiyasi uchun turli mualliflar informatika sohasida bilim va ko'nikmalarga beradi jumladan:

- ta'lim hujjatlari va nashrlarining asosiy turlarini bilish;
- analitik va sintetik axborotni qayta ishlashning rasmiy usullariga ega bo'lish; kasbiy ma'lumotlarga bo'lgan ehtiyojga mos ravishda ma'lumotlarni topish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- ma'lumotni sharhlash va vazifalariga moslashish ko'nikmalari;
- o'quv ma'lumotlarini taqdim etish;
- yangi axborot texnologiyalari va Internetdan foydalangan holda ma'lumotlarni to'plash, qayta ishlash, qidirish, saqlash va taqdim etish bilan bog'liq ko'nikmalar;
- ta'lim va tarbiya jarayoni samaradorligini oshirish uchun yangi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish;
- Kompyuterdagi ma'lumotlar bilan mustaqil ishlay olish;
- Internet tarmog'i oraqli o'z kasbiga oid jaxon yangiliklaridan foydalana olish;
- Ozi va xamkasblari uchun soxadagi ma'lumotlarni raqamli ko'rinishda qata ishlay olish;

XULOSA

Shunday qilib, tarbiyachining axborot kompetensiyasini faqat kompyuter savodxonligi bilan bog'laydi va ta'lim va tarbiya jarayonida yangi axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish qobiliyatini anglatadi. Teething Trofimova, pedagogning kasbiy kompetensiyasini o'rganar ekan, pedagogika yo'nalishi bo'yicha magistratura talabalariga qo'yiladigan talablar ro'yxatini axborot ko'nikmalari bilan to'ldirish zarur deb hisoblaydi, va shuning uchun pedagogning axborot kompetensiyasi uning kasbiy kompetensiyasining zaruriy tarkibiy qismi sifatida qaraladi. Kompetensiyaning tabiati shundan iboratki, uni faqat insoniy qadriyatlar bilan birlashtirish mumkin, ya'ni ushbu faoliyat turiga chuqur shaxsiy qiziqish kontekstida. Shu

sababli, axborot kompetensiyasining kognitiv (bilim) va operatsion-texnologik (mahorat, tajriba) tarkibiy qismlaridan tashqari, shaxsning axborot faoliyati sifati va ushbu faoliyatga qadrlı munosabati uchun ichki motivatsiya mavjuddir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ergashevna, A. Z., & Ummataliyevich, A. K. Socio-philosophical Problems Of Preparing Young People For Marriage And Family Relationships. *JournalNX*, 7(06), 361-364.
2. Saydullayeva, N. (2021). Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bo'lajak tarbiyachilarning kreativ kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati. *Мaktabgacha таълим журнали*, 3(Preschool education journal)
3. Botiraliyevna, A. M. (2019). Model Of Developing Entrepreneurial Skills In Pupils On The Basis Of Family And School Cooperation. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 7(11).
4. Raxmonov, O., Foziljonova, M., & O'G'Li, A. M. I. (2022). BO'LAJAK INFORMATIKA O'QITUVCHISINING SHAXSIY KOMPETENTLIK OSHIRISH MODELİ. *Ta'lim fidoyilari*, 16(3), 18-26.